

HET BETOOG Acties van studenten zijn het hoogtepunt van jarenlange kritiek op universiteit en wetenschap

Universiteit echt democratiseren

door **René Boomkens, René Gabriëls**
en **Hans Radder**

Wie de berichtgeving over de universiteitsbezettingen in Amsterdam volgt, zou gemakkelijk kunnen denken dat deze slechts betrekking hebben op een probleem van studenten geesteswetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Maar in feite zijn deze acties het culminatiepunt van jarenlange kritiek op universiteit en wetenschap. De afgelopen jaren hebben deze goed onderbouwde, kritische analyses brede steun verworven onder wetenschappers, studenten, medezeggenschapsorganen, vakbonden en onderwijsorganisaties. Door bestuurders en politici zijn ze lange tijd genegeerd of met dooddoeners afgedaan. Het is de verdienste van de recente studentenacties dat dit nu onmogelijk geworden is.

De kern van de kritiek betreft de universiteit als een top-down geleid bedrijf, waarin de top zo goed als alles en de werkvloer weinig of niets te zeggen heeft. Het alternatief is een democratische universi-

teit. Universitaire democratisering betekent zeggenschap (niet slechts inspraak of advies) voor de direct betrokkenen bij de kerntaken van onderwijs en onderzoek, primair op het niveau van afdelingen en faculteiten. De invoering van de wet Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie (MUB) in 1997 kwam neer op een vermindering van de universitaire zeggenschap. Aan een aantal universiteiten be-

*De kern van de kritiek
betreft de universiteit als
top-down geleid bedrijf*

staan nog faculteits- en universiteitsraden. Daarnaast is er medezeggenschap via de universitaire ondernemingsraden. Het hoofdprobleem van deze organen is dat hun 'zeggenschap' hoofdzakelijk beperkt is tot adviesrecht, wat betekent dat ze geen serieuze invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming. Bestuurders kunnen tegen de wil van de meerderheid van

een raad hun beleid doordrukken, en ze doen dat ook.

Democratie houdt in dat mensen invloed kunnen uitoefenen op besluiten van derden die een grote invloed hebben op hun leven. Zou de universiteit een democratische instelling zijn, dan zou ze de stem van studenten en medewerkers niet alleen horen, maar ook vertalen in zeggenschap. Democratisering van de universiteit vergroot de betrokkenheid van studenten en medewerkers en geeft hun een stem om drie door bestuurders en politici bedachte maatregelen, die de kwaliteit van onderwijs en onderzoek schaden, daadwerkelijk te bestrijden.

Allereerst de op kwantiteit gerichte outputfinanciering. Deze vormt een permanente bron van perverse prikkels. Immers, outputfinanciering betekent dat universiteiten een direct financieel belang hebben bij meer diploma's, proefschriften en publicaties, los van de kwaliteit daarvan. Vervolgens is er de aanstelling van onevenredig veel medewerkers met een tijdelijk dienstverband. Hun aandeel draagt 40 procent. Dat is meer dan

twee keer zoveel dan het landelijk gemiddelde in andere sectoren. Dit gaat ten koste van de continuïteit, en daarmee de kwaliteit, van onderwijs en onderzoek. Ten slotte zijn er de vele top-down ingevoerde maatregelen om het 'rendement' in het onderwijs te verbeteren. Deze hebben ertoe geleid dat de werkdruk in het wetenschappelijk onderwijs de laatste jaren sluipenderwijs extreme vormen heeft

*Werkdruk in universitair
onderwijs heeft extreme
vormen aangenomen*

aangenomen - een werkdruk die de kwaliteit van het onderwijs eerder heeft verzwakt dan verbeterd. Soms wordt gesuggereerd dat democratisering van de universiteit de effectiviteit van het bestuur in de weg staat. De ironie wil dat door de invoering van de MUB, die tot een effectief universiteitsbestuur had moeten leiden, de bureaucratiesering van het hoger on-

derwijs alleen maar is toegenomen. Voor de huidige bestuurders en managers betekent effectiviteit het top-down doordrukken van besluiten. Maar was het niet effectiever geweest de studenten die het Bungehuis in Amsterdam hebben bezet niet te dreigen met enorme dwangsommen, maar hen serieus te nemen? Democratisering van de universiteit versterkt de motivatie en verantwoordelijkheid van studenten en medewerkers, en verhoogt daarmee de effectiviteit. Een cruciale voorwaarde voor een echte democratisering van de universiteiten is dat de MUB op de schop gaat. Daar kunnen studenten en medewerkers samen voor strijden, want ze zitten in hetzelfde schuitje. Het is de urgente taak van politieke partijen en regering om de breed gedragen kritiek om te zetten in een nieuwe, democratische wet op het universitair bestuur.

René Boomkens, René Gabriëls en **Hans Radder** maken deel uit van het **Platform Hervorming Nederlandse Universiteiten**.
<http://platform-hnu.nl/>